

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016 December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

PIR SULTAN ABDAL'IN BİR MECMUADA YER ALAN ŞİİRLERİ II POEMS OF PIR SULTAN ABDAL IN A JOURNAL II

Hasan KAYA*

Necat ÇETİN*

Öz

Alevi-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan Pir Sultan Abdal, bunlar arasında bugüne değin hakkında en çok araştırma yapılan şairdir. Bu çalışmada bir mecmuada yer alan Pir Sultan Abdal şiirlerine yer verilmiştir. Mecmuada Pir Sultan Abdal'a ait toplam 69 şiir yer almaktadır. Makale boyutlarını oldukça aşacağı için bu çalışmada bunlardan 23'üne yer verilmiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla bu 23 şiirden 14 tanesi daha önceki çalışmalarda yayımlanmış, 9 tanesi ise bugüne kadar yayımlanmamıştır. Yayımlanan şiirlerin bu çalışmaya alınmasında daha önce yayımlanan şiirlerle bu mecmuadaki şekilleri ve dörtlük sayıları arasında farklılıkların olması, farklı ifade ve söyleyiş özelliklerinin görülmesi ile karşılaştırmalı çalışmalara kaynak sağlanması etkili olmuştur. Bu bakımdan 23 şiir de bu çalışmaya alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk Şiiri, Alevi-Bektaşî Edebiyatı, Mecmua, Pir Sultan Abdal.

Abstract

Pir Sultan Abdal is one of the seven greatest poets of Alevi-Bektashi literature; among these poets, he is the one about whom the most number of researches have been carried out. In this study, Pir Sultan Abdal's poems in a specific journal had been analyzed. There are 69 poems of Pir Sultan Abdal in the journal. As this number is too much for our article, the 23 poems had been analyzed. According to our research, 14 of these poems were formerly published in previous studies. 9 of them haven't been published until today. Poems included in this study are chosen according to some criteria; they are different from the previously published ones in terms of shape and quadrant numbers and they have some different strain and phonetics aspects. These specifically chosen poems can be used as resources in comparative studies.

Keywords: Folk Poetry, Alevi-Bektashi Literature, Periodical (Journal), Pir Sultan Abdal.

1. Giriş

Kökünü Hoca Ahmet Yesevî'ye dayanan tasavvuf öğretisi, 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'da etkisini göstermeye başlamıştır. Anadolu'nun en karışık zamanlarında sevgi üzerine kurulan tasavvuf öğretisi hızlı bir şekilde yayılma imkânı bulmuştur. Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Velî gibi mutasavvıflar Anadolu Türkmenleri arasında tasavvufu yaymışlardır. Türkler arasında Aleviliğin yayılmasıyla bu itikadın şairleri Alevi-Bektaşî edebiyatı denilen bir edebiyatın teşekkülünde rol oynamışlardır. Nutuk, nefes, deme, deyiş gibi adlarla anılan şiirlerinde kendi itikatlarını ve dünya görüşlerini işlemişlerdir. Şiirleri ayin-i cemlerde okunmuş, halk arasında önemli bir makamda görülmüşlerdir. Yüzyıllar içinde pek çok Alevi-Bektaşî şairi yetişmiş, bunlardan bazılarının etkisi daha büyük olmuş ve bu şairler hem kendi dönemindeki hem de kendilerinden sonra gelen şairleri derinden etkilemişlerdir. İşte bunlardan biri kendi adına bir geleneği de oluşturan Pir Sultan Abdal'dır.

Pir Sultan Abdal; Kul Himmet, Hatayî, Yeminî, Viranî, Teslim Abdal ve Nesimî ile birlikte Alevi geleneğinde usta sayılan ve "Yedi Kutuplar", "Yedi Ulu Ozan" adı verilen yedi büyük şairden biridir (Birdoğan, 2003: 420; Zaman, 2009: 359). Alevi Bektaşî edebiyatının kuşkusuz en lirik şairidir.

Hayatı hakkında bilinenler azdır. Büyük bir kısmı şiirlerinden ve yaşadığı dönemin olaylarından hareketle kaynaklara geçmiştir.

XVI. yüzyıl başlarında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyünde doğduğu tahmin edilmektedir. Şiirlerinden adının Haydar olduğu anlaşılmaktadır. Soyu Horasan'ın Hoy kasabasına dayanır. Ataları Horasan'dan Hoy'a, oradan da Sivas'a göç etmiştir (Gölpınarlı, 1969: 9; Albayrak, 2007: 277; Günay, 2008: 315).

Soyunun Yemen'den geldiği ve Hz. Ali'nin torunlarından İmam Zeynel Abidin'e bağlandığı da belirtilmiştir (Boratav ve Gölpınarlı, 1943: 27; Yağcı, 2011: 26). Yedi yaşına geldiğinde babasının koyunlarını otlatmaya başlar. Bir ağacın gölgesinde uyurken bir pir elinden dolu içer. Bu pirin Hacı Bektaş Velî olduğunu anlar. Uyanınca eline saz verirler ve çalıp söylemeye başlar (Yağcı, 2011: 27).

* Yrd. Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü / hasankaya@nku.edu.tr

* Öğretmen, MEB, İzmir / necetin1963@gmail.com

15 yaşına gelince Banaz'dan ayrılıp Elmalı ve Çorum'daki Bektaşî dergâhlarında eğitim görmüş, daha sonra sipahi olmuştur. Belgrat Seferi ve Budin Kalesinin fethine katılmıştır. Seferlerden sonra bir Sivas'a dönmüştür (Tekin, 2013: 10).

Osmanlı-Safevi ilişkilerinin seyri doğrultusunda Anadolu'daki birtakım ayaklanmalar sırasında Hızır Paşa tarafından uyarılan Pir Sultan Abdal önce Toprakkale'de zindana atılmış, ardından astırılmıştır. Hem zindana atılışı hem de astırılışı ile ilgili menkıbevi söylenceler oluşmuştur (Avcı, 2004: 102-119; Avcı, 2012: 202-212).

Onun asıldığı yerde hırkasının olduğu ve asıldıktan sonra dört yerde görülmesi bunlardandır (Bezirci, 2010: 51).

Pir Sultan'ın Seyyit Ali, Pir Mehmet ve Er Gaip adında üç oğlu; Sanem adında bir kızı olduğu kaynaklarda anılır (Öztelli, 2012: 48). Ancak bunlardan Pir Mehmet'in 18-19. yüzyıllarda yaşayan Pir Sultan'ın oğlu olduğu ifade edilmektedir (Tekin, 2013: 11).

Anadolu'da birden fazla Pir Sultan olduğu ve onun mahlasını kullanmanın bir gelenek olduğu artık bilinmektedir (Aslanoğlu, 2000: 29).

2. Mecmuadaki Şiirleri

Bu makalede, bir mecmuada tespit edilen Pir Sultan Abdal adına kayıtlı 23 şiirin metni daha önceki yayımlar dikkate alınarak sunulacaktır. Aslında mecmuada Pir Sultan'a ait toplam 69 şiir yer almakla birlikte makale sınırlarını oldukça açacağı düşüncesiyle bu şiirler üç ayrı çalışmada verilecektir. Bu çalışma bunların ikincisidir. Adı geçen mecmua, İzmir ili Bayındır ilçesi Yakapınar (eski adı: Uladı) köyünden bir dede ailesinden alınmış ve Necat Çetin tarafından dijital ortama aktarılmıştır. El yazma olan bu mecmua rika ile yazılmıştır. Bazı sayfaları eksiktir. 20x29 cm ebatlarındaki mecmuanın başında "Haza Kitâb-ı Mecmu'a" yazılıdır. Mecmuada Pir Sultan Abdal dışında Şah Hatayî ve Kul Himmet'e ait şiirler de bulunmaktadır. Mecmuada yer alan Kul Himmet ve Kul Himmet Üstadım'a ait şiirler daha önce tarafımızdan yayımlanmıştır (Kaya ve Çetin, 2015; Kaya, 2015). Mecmuaya ile ilgili bilginin yer aldığı kayıta Kaygusuz Abdal'a ait şiirlerin de yer aldığı yazılı olmakla birlikte maalesef bu sayfalar eksiktir. Mecmuanın 416-457. sayfaları arasında Pir Sultan Abdal'a ait gösterilen, başlığında ve mahlas dörtlüğünde Pir Sultan Abdal adı geçen 69 şiir yer almaktadır.

Tespit edilebildiği bu şiirlerden bu makaleye alınan 24-46 numaralı şiirler arasında yer alan 23 şiirin ise 14 tanesi yayımlanmış, 9 tanesi yayımlanmamıştır. Yayımlanan şiirlerden 31 numaralı şiir hem Pir Sultan Abdal hem de Şah Hatayî'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. Yayımlanmış şiirlerin bu çalışmaya alınmasında yayımlanmış şiirlerle mecmuadaki şiirler arasında farklılıkların olması, farklı ifade ve söyleyiş ile bazen farklı dörtlük sayılarının bulunması etkili olmuştur. Bu makalenin amacı bu şiirlerin Pir Sultan Abdal'a ait olduğu iddiası olmayıp Pir Sultan Abdal başlığıyla verilen ve bir mecmuada kayıtlı olan bu şiirlerin metnini ortaya koymak, yayımlanmış olanlarla ilgili karşılaştırma imkânı sağlamak ve daha önce yayımlanmamış olanları bilim dünyasına tanıtmaktır. Yayımlanmamış gösterilen şiirlerin bazılarının da başka şairlere ait olması ya da tespit edemediğimiz bir yayının içerisinde bulunması muhtemeldir.

Şiirlerin yukarıda sözü edilen yayımlanmış şiirlerin yayımlandıkları yerlerdeki dörtlük sayıları ile mecmuadaki dörtlük sayıları şekildedir:

Tablo 1

Şiirin bu çalışmadaki numarası	Yayımlandığı kaynaktaki kime ait gösterildiği	Mecmuadaki dörtlük sayısı	Yayımlandığı yerlerdeki dörtlük sayısı
24	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
25	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/7 dörtlük
31	Pir Sultan Abdal/Şah Hatayî	6 dörtlük	6/7 dörtlük
32	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
33	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
34	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
35	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	4/6 dörtlük
36	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
40	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
41	Pir Sultan Abdal	7 dörtlük	9 dörtlük
42	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
43	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/7 dörtlük
45	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük

Tabloya göre bazı Şiirlerin mecmuadaki dörtlük sayıları ile yayımlanmış Őekillerindeki dörtlük sayılarının aynı olduğu (24, 32, 34, 36, 40, 42, 45, 46 numaralı Şiirler), buna karŐın bazı Şiirlerde yayımlanmış Őekillerinde dörtlük sayısının fazla olduğu (25, 31, 35, 41 ve 43 numaralı Şiirler) görülecektir.

Dörtlük sayısı bir gösterge olmakla birlikte Şiirler karşılaştırıldığında 34 numaralı Şiirin yayımlanmış iki Şiiri birden ihtiva ettiği, 25 numaralı Şiirin yayımlanmış Şeklinde 8'li hece ls ve "ne bilir" redifi kullanılmışken, mecmuadaki Őiirde 7'li hece ls ve "ne bilsin" redifi kullanıldığı görülmektedir. ŐiŐte bütün bunlar bilim dünyasına karşılaştırma imkânı sağlaması bakımından Şiirlerin tamamının yayımlanmasının daha uygun olacağını göstermektedir.

Bu makalede metni hazırlanan 23 Şiirden on dokuz tanesinin dörtlük sayısı 5, bir tanesinin dörtlük sayısı 6 ve üç tanesinin dörtlük sayısı 7'dir. Beş drtlkl Şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Yayımlanan Şiirlerin toplam dörtlük sayısı ise 122'dir.

Mecmuada Őiirlere baŐlıklar konduğu görülür. Bütün Şiirlerde "Nutm-ı Pir Sultan baŐlıĐı yer almaktadır. Şiirlerin mecmuadaki baŐlıkları ve sayfa numaraları çalıŐmanın metin bölümünde dipnotla gösterilmiştir.

Bu makaledeki 23 Şiirin 22 tanesinde 11'li, 1 tanesinde ise 7'li hece ls; 11 tanesinde döner ayak, 12 tanesinde tek ayak kullanılmıştır. Şiirlerin numaralarına göre dörtlük sayısı, ölçü, ayak bilgileri, baŐlıkları ve mecmuadaki sayfa numaraları Şu Şekildedir:

Tablo 2

Şiirin Numarası	Dörtlük Sayısı	ls	Ayak Türü	BaŐlıĐı	Sayfa Numarası
24	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	429-430
25	5 dörtlük	7'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	430
26	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	431
27	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	431-432
28	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	432
29	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	432-433
30	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	433-434
31	6 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	434
32	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	435
33	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	435-436
34	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	436
35	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	436-437
36	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	437
37	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	437-438
38	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	438-439
39	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	439
40	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	439-440
41	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	440
42	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	441
43	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	441-442
44	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	442
45	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	442-443
46	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	443

Şiirlerde hece ölüsünün aksadığı çok sayıda mısra vardır. Bunların bazılarında fazlalık bazılarında eksiklik görülür. Bazı mısralardaki aksaklıklar metin tamir edilerek giderilmiŐtir. Az sayıda mısrada ise tamire rağmen ölçü aksamaktadır (25/2c, 25/4c, 25/5a, 25/5b). Yapılan tamirlerde mecmuada geçen Őekil için "M" kısaltması kullanılmıştır. Bazı Şiirlerin başka bir yerde kaydı olmadığı için karşılaştırma imkânı olmadığından metne mecmuada geçtiği gibi alınmıştır. Şiirlerde yapılan düzeltmeler dipnotla gösterilmiŐ, eklenen ifadeler köŐeli parantezle belirtilmiştir. Őiirlere ve drtlklerine numara verilmiŐ, Şiirlerde kullanılan dipnot ve incelemede dörtlüklerin ilk mısraları "a", ikinci mısralar "b", üçüncü mısralar "c" ve dördüncü

mısralar “d” harfi ile gösterilmiştir. Böylece mesela 26. şiirin 2. dördlüğünün 3. mısrası 26/2c şeklinde yazılmıştır.

Şiirlerde kafiye ve redif konusunda halk şiirinin pek çok örneğinde olduğu gibi esnek bir tutum olduğu görülür. Kulağa yakın gelen sesler de kafiyeli sayılmıştır. Kafiye şeması döner ayaklı şiirlerde “*abab ccbb dddb ...*” veya “*abcb dddb eebb ...*” şeklinde, tek ayaklı şiirlerde ise “*aBaB ccbB ddbB ...*” veya “*aBcB ddbB eebB...*” şeklindedir.

Makale sınırlarını aşacağı düşüncesiyle bu çalışmada şiirlerin muhteva özellikleri üzerinde durulmamıştır.

Pir Sultan Abdal şiirleriyle pek çok şaire örnek olmuştur. 44 numaralı şiirin özellikle ilk dördlüğü bir Karacaoğlan şiiri ile benzerlik göstermektedir. Şiirin tamamı karşılaştırıldığında farklı oldukları görülecektir (Öztelli, 1987: 64; Karaer, 2008: 85-86).

Mecmuadaki şiirleri metne aktarırken bazı kelimelerin imlalarında küçük değişiklikler yapılmıştır. Örneğin mecmuada “bağçe” olan kelime metne “bahçe”, “ahşam” kelimesi “akşam”, “bınar” kelimesi “pınar” olarak alınmıştır. “Men” zamiri ile “yohsa” kelimesi ise metne mecmuadaki gibi alınmıştır.

Şiirlerde canlı bir dil ve ifade ile deyim zenginliği göze çarpar. *Cığa, tala-, issi, balkı-, çec, yeğe, tay, yeldir-, düğ-, kangı, etmek (ekmek), yeliş-* gibi bugün için arkaik sayılabilecek pek çok kelimeye yer verildiği de görülür.

Mecmuanın 429-443. sayfaları arasında yer alan Pir Sultan Abdal şiirleri şunlardır:

3. Metin

24

1. Katar katar olmuş gelen turnalar
Eğlenin turnalar bile gidelim
İmamlara uğralım geçelim
Eğlenin turnalar bile gidelim
2. Turnam senin [ne] cığalı başın var
Ağlamışsın ala gözde yaşın var
On ik’imam eşiğinde işin var
Eğlenin turnalar bile gidelim
3. Ali’nin yattığı yere varalım
Hakk’ın rahmetini anda görelim
On iki imama yüzler sürelim
Eğlenin turnalar bile gidelim
4. Alay alay olmuş [şu] gelen turna
Bağdat’tan gelirsin ağzında hurma
Seversen Ali’yi bize de uğra
Eğlenin turnalar bile gidelim
5. **Pir Sultan Abdal**’ım kaynadı coştı
Havalanmış turnam yüksekten uçtu
Sılam viran olmuş aklıma düştü
Eğlenin turnalar bile gidelim

25

1. Deryadan kaçıp konan

24 Nutk-ı Pir Sultan [Mecmua, s. 429-430]. Pir Sultan Abdal’a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *Osmanlı Gizli Tarihinde Pir Sultan Abdal ve Bütün Değişleri*, Barış Kitap Yayınları, İstanbul 2012, s. 561-562.

24/1c İmamlara: On iki imamlara M.

24/2b gözde: gözden M; 2c işin: işim M.

24/3a yattığı: şehit düştüğü M; 3c imama: imam eşiğine M.

24/4b Bağdat’tan: Bağdat’tan mı M; 4c bize de: on iki imama M.

24/5a kaynadı: kaynadım M.

25 Nutk-ı Pir Sultan [Mecmua, s. 430]. Pir Sultan Abdal’a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *Pir Sultan Abdallar*, Can Yayınları, İstanbul 2000, s. 385-386; Tuba Öztürk, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Akvaryum Yayınevi, İstanbul 2007, s. 269; Öner Yağcı, *Pir Sultan Abdal Yaşamı ve Şiirleri*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2011, s. 331; Cahit Öztelli, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Özgür Yayınları, İstanbul 2012, s. 413; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 695-696.

25/1a kaçıp: kaçıp dağa M; 1c Atasını: Anasını atasını M.

Gülün kadrin ne bilsin
Atasını bilmeyen
İlin kadrin ne bilsin

2. Hal olunca gümüşler
Yola bezirgân işler
Çalıda yayılan kuşlar
Gülün kadrin ne bilsin
3. Sofrasını bükmeyen
Ekmeğini dökmeyen
Hakk korkusu çekmeyen
Pirin kadrin ne bilsin
4. Koyun kuzu meleyen
Kelp issini talayan
Şeker deyüp şap yalayan
Balın kadrin ne bilsin
5. Varır mıydım gel olmasa
Yapışacak dal olmasa
Pir Sultan'ım ölmese
Şalın kadrin ne bilsin

26

1. Yunus İbrahim kakıp da silkinir
Değdiği hatıra değer dokunur
Sabah dörttür Sübhan[eke] okunur
Ali imam oldu kıldın namazı
2. Deve hamle kıldı kalktı gürzinen
Ali'm Zülfikar'ı çekti hırsınan
Öğlen ondur sünnet ile farzınan
Ali imam oldu kıldın namazı
3. Namaz kılmak ömrümüzün varıdır
Şeriat var marifetten uludur
İkinci sekiz akşam beş varıdır
Ali imam oldu kıldın namazı
4. Derya kenarında bir kızıl künbet
Pirimden almışım hayırlı himmet
On yedi farz yigirmi üçü sünnet
Ali imam oldu kıldın namazı
5. **Pir Sultan Abdal**'ım dolu içidir
Hurî kızlar Salih Sultan koçudur
Yatsı on üç üçü vitr-i vaciptir
Ali imam oldu kıldın namazı

25/2a gümüşler: kurşun gümüşler M; 2b Yola: Bu yola M; 2c Çalıda: Kara çalıda M.

25/3b Ekmeğini: Meydana ekmeğin M; 3c Hak korkusu: Hakk'ın korkusunu M.

25/4a Koyun kuzu: Koyundur kuzusuna M; 4b Kelp: Kelptir M.

25/5c Sultan'ım: Sultan Abdal'ım M.

26 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 431].

26/1a kalkıp da: kalkar M; 1c Sabah: Sabah namazı M.

26/3b var: vardır M; 3c beş: beştir M.

26/5b kızlar: kızları M; 5c Yatsı: Yatsın M; vitr-i: fitre M.

27

1. Ol yeşil kandilde balkıyıp duran
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
Evvel yerin göğün binasın kuran
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
2. Muhammed Ali'dir bu yolu kuran
Arşta Cebrail'in üstünde duran
Kûfe Mescidi'nde nasihat veren
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
3. Muhammed Ali'dir özün bir eden
İçip Muhit deryasını sir eden
Miracın yolunda mihiri yudan
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
4. Ali idi muhib cemde bulunan
Ol Zühre yıldızı doğup dolanan
Otuz yılda Cebrail'e görünen
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
5. Yusuf-ı Kenân'özüne yâr eden
Ağlatıp Yakup'ı intizar eden
Bağdat'ta Mansur'un yerin dâr eden
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
6. Hallâc-ı Mansur'a dağlar'attıran
Yusuf'u kul edip şara sattıran
Mikail elinde mizan tutturun
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır
7. Süleyman'a dalga urup cûş eden
Mümin müdam münafığı taş eden
Pir Sultan lam elif ye'de baş eden
Şah Merdan Murtaza Ali Haydar'dır

28

1. Bugün ben pirimden bir ders okudum
Edep'olmayanda erkân eğlenmez
Bir gerçek uğruna indir başını
Ateşi görünce pervan'eglenmez
2. Bir gerçek önünde tövbe[ni] getir
Erkân[lar] okunur doksan bin satır
Sofu hak söyle de Hak ile otur
Bunda senin için devran eğlenmez
3. Evvel şeriatta özünü bil de
Abdest al namazın farzını kıl da
Muhabbet küreğin eline al da
Savuragör çecin harman eğlenmez
4. Sinem delik delik sızılar yâre

27 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 431-432].

27/4c Otuz: Otuz bin M.

27/7b Mümin: Mümini M; 7c Sultan: Sultan Abdal'ım ahiri M.

28 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 432].

28/1d eğlenmez: eylenmez M.

Acep dostum [buna] ne kılar çare
Fırsat elde iken dizil katara
Gam yükü gelir [de] kervan eğlenmez

5. **Pir Sultan Abdal**'ım [eydür] sen nesin
Leyla mısın Mecnûn musun sen nesin
Ol gül-'izarlarda imdat eylesin
Yüklendi bir hâlim soran eğlenmez

29

1. Teslim ol mürşide yolda kalırsın
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
Sad canın da ver yoluna varırsın
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
2. Hak gönderdi Cebrail'i Ahmed'e
Mürşid oldu ol server Muhammed'e
Elbet lazım olur mürşid ümmete
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
3. İşitmedin mi Hazret-i Musa'yı
Arayıp bulasın Hızır nebiyi
Önce Hızır oldu anın delili
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
4. Her mürşide varıp olma sen bende
Dükkanın ara gör ne satar anda
Ara bul kâmili kalma yabanda
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
5. Mürşid ile vardı yola varanlar
Dost cemalin bunda ayan görenler
Mürşid kılavuzdur dinlen erenler
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
6. Ey niçeler girer lezzet alamaz
Ya n'eylesin anlar teslim olamaz
Maksuda murada vasıl olamaz
Mürşidsiz varılmaz dost illerine
7. **Pir Sultan**'ım niyazım ehl-i dine
Derman etti Ümmî Sinan derdine
Her vech ile mutî' oldu emrine
Mürşidsiz varılmaz dost illerine

30

1. Ülkenin bekçisi gönlümün hanı
Aç gözüün gafletten iyice tanı
Gelirsin meydana yoldaşın hani
Beni senden seni benden isterler
2. Erenler dost yoluna verdim başım

28/4d gelir: gelir geçer M.

29 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 432-433].

29/3b bulasın: da bul M.

29/4a olma sen: olmayasın M; 4c Ara: Araya M.

29/7a Sultan'ım: Sultan Abdal'ım M; niyazım: niyazım var M.

30 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 433-434].

Yol içinde hakikatli kardaşım
Refikim demem ahiret yoldaşım
Beni senden seni benden isterler

3. Erenler meydanda serin veren var
Usuletle marifete eren var
Gözleyen var gösteren [var] bilen var
Beni senden seni benden isterler
4. Yeğenin ipinden gizlin al da gel
Küfür evin benlik ile sal da gel
Dille kardaş olmaz tut da elde gel
Beni senden seni benden isterler
5. **Pir Sultan Abdal'**im sen misin serdar
Kadir Mevla'm üstümüzde saraylar
Herkes dükkânı ile yükün taylor
Seni benden beni senden isterler

31

1. Hak nasip eylese dergâha varsam
Daima dârına dursam yâ Ali
İnsem ayağına niyaz eylesem
Yüzüm tabanına sürsem yâ Ali
2. Zerrece gelmezdi gönlüme güman
Kanber gibi hizmet gösterse[m] heman
Ali'm Düldül'[ün]e bindiğin zaman
Önünce Kanber'in olsam yâ Ali
3. Kanber gibi hizmetinde yeldirsən
Gönül maksudunu verip güldürsən
Çekip Zülfikar'ı meni öldürsən
Elim eteğinde kalsam yâ Ali
4. Doğru sürün Hak erenler yolunu
Hak katında kabul etmem ölümü
Hiç çekmezem eteğinden elimi
Mümince kulların olsam yâ Ali
5. Mümin olan zerresinden bellidir
Erenlerin yolu gonca güllüdür
Bahçende otursam muradım budur
Tomurcuk güllerin derssem yâ Ali
6. **Pir Sultan'**im muradına yetirse
Hak katında hak cemiyet getirse
Dizini dizime verse otursa
Doyunca yüzüne baksam yâ Ali

30/2a verdim: vermişim M.

30/3a Erenler: Erenler bu M.

31 Nutk-ı Pir Sultan [Mecmua, s. 434]. Hem Pir Sultan Abdal'a hem Şah Hatayî'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 105-106; Tuba Öztürk, *age.*, s. 217-218; Öner Yağcı, *age.*, s. 287-288; Cahit Öztelli, *age.*, s. 86; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 482-483. Şah Hatayî şiirleri için bk. İbrahim Aslanoğlu, *Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri*, Der Yayınları, İstanbul 1992, s. 105-106.

31/1a dergâha varsam: varsam dergâha M.

31/3d eteğinde kalsam: eteğinden çekmem M.

31/6a Sultan'im: Sultan Abdal'im M; yetirse: yetirsen M; 6b getirse: getirsen M; 6c verse otursa: versem otursam M.

32

1. Hayali gönlümde elif lâm yazar
[Bu] dem gelir geçer devran eğlenmez
Felek yaktı benim burc u bârımı
Bâd eser savrulur harman eğlenmez
2. Dünya dedikleri bir sınık yaydır
Evveli toy düğün âhiri vaydır
Dünya iki kapılı bir saraydır
Bunda konar göçer sultan eğlenmez
3. Yüreğime düştü od ile yara
Söyleyin tabibe ne kılar çare
Fırsat elde iken dizil katara
Bunda senin için kervan eğlenmez
4. Yüreğime düştü od ile firak
Niyetim sevdiğim menziller irak
Arayıp dert ehlinden derman bulak
Derdi olmayanda derman eğlenmez
5. **Pir Sultan Abdal'**ım mürvetli hanım
Yoluna kurban[dır] bu kuşça canım
Her dem efendimsin her dem sultanım
Sensiz bu vücutta bu can eğlenmez

33

1. Hanedana doğru döndü [bu] katar
Hatır safa ile gönderin bizi
Muhib olanlara bir mana yeter
Hatır safa ile gönderin bizi
2. Ne kadar gülsen [de] aranır demler
Kaldır gönlünden gussa ile gamlar
Evliya[lar]a muhib olan canlar
Hatır safa ile gönderin bizi
3. Güruhta gülbenkte bizi anarlar
Cemiyette lokmamızı sunarlar
Can intizar der yolumuz dügerler
Hatır safa ile gönderin bizi
4. Muhabbete doyulur mu gaziler
Her güldükçe yüreklerim sızılar
Görünüyor karşımızda yazılar
Hatır safa ile gönderin bizi
5. **Pir Sultan Abdal'**ım ehl-i hikmettir
Muhabbet ezelden [beri] sünettir

32 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 435]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 374; Tuba Öztürk, *age.*, s. 229; Öner Yağcı, *age.*, s. 294; Cahit Öztelli, *age.*, s. 356-357; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 758.

32/2a yaydır: yardır M; 2c bir: bir ulu M; 2d sultan: kervan M.

32/3d kervan: soran M.

33 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 435-436]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 170.

33/2a aranır: aranılır M.

33/3c yolumuz: yolumuzu M.

33/4c Büyük küçük mümin kardaşlar M.

Ne kadar eğlensek sonu firkattir
Hatır safa ile gönderin bizi

34

1. Yine medet mürvet senden yâ Ali
Aşılmaz dağların ardında kaldım
Ne acayip olur [şu] halkın dili
Söyleşirler beni dillerde kaldım
2. Ateşim yanar[ım] dumanım tütmez
Virandır bahçeler bülbüller ötmez
Çalınam çırpınam kollarım yetmez
Başı boz dumanlı dağlarda kaldım
3. Sana derim [sana] hey kaşı kara
Men senin yoluna oldum avare
Yoktur bir aşınam hâlimden sora
Gariplik gurbetlik yerlerde kaldım
4. Sabahtan [sabahtan] semah tutarım
Dosta doğru gider benim katarım
Baykuş gibi viranlarda öterim
Ne ıssız viran[e] yerlerde kaldım
5. **Pir Sultan Abdal'**ım şu ben gülmedim
Arayıp derdime derman bulmadım
Yolun nere gideceğin bilmedim
Kesildi kervanım bellerde kaldım

35

1. Deli gönül hiç hâlimden bilmezsin
Sinemde yaralar türlü türlüdür
Öğüt verdim öğüdümden almazsın
Sinemde yaralar türlü türlüdür
2. Evlerimiz vardır evlere karşı
Bülbül figân eder güllere karşı
Döğüp azarlama ellere karşı
Sinemde yaralar türlü türlüdür
3. Dost zülfün teline bağlandım kaldım
Ara yerde eğil eğlendim kaldım
Ciğerim'od düştü çağlandım kaldım
Sinemde yaralar türlü türlüdür
4. Ah n'eyleyim şu dünyada ölüm var
Ayrılık derdine ha bir zalim var
Ne gülecek ağlayacak hâlim var
Sinemde yaralar türlü türlüdür

34 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 436]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 281-282; Tuba Öztürk, *age.*, s. 286; Öner Yağcı, *age.*, s. 358; Cahit Öztelli, *age.*, s. 202-203; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 546-547.

34/4b gider benim: çekildi M.

35 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 436-437]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 350-351; Öner Yağcı, *age.*, s. 269; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 713-714.

35/2c azarlama: azarlaman M.

35/3c od: bir od M.

35/4c gülecek: gülecek ne M.

5. **Pir Sultan Abdal**'ım ben de böyleyim
Derdim çoktur kangı birin söyleyim
Yâr değilsin kahpe felek n'eyleyim
Sinemde yaralar türlü türlüdür

36

1. Çok tuz etmek yedik dostlarla helal
Gayrı size ermez oldu elimiz
Bizi bilen eşler [ile] dostlara
Selam dua göndermektir kârımız
2. Hocam dersin verdi okurum satır
Kadir Mevla'm eksigimi sen yetir
Kısmet nerde ise çeker iletir
Allah bilir nerde kalır ölümüz
3. İnanma sevdiğim dünya ağıdır
Gelip geçti güzellerin çağıdır
Bazı değirmenler gevher öğütür
Muhabbet arkından gelir suyumuz
4. Kıyman hey erenler bana yazıktır
Çok tekye bekledim bağrım eziktir
Al urunmuş bağlarımız bozuktur
Ayrılık yaprağın döktü gülümüz
5. **Pir Sultan Abdal**'ım seni n'ederiz
Muhabbete cevri ü cefa ederiz
Akşam geldik ise sabah gideriz
Yoktur kimselere ad u sanımız

37

1. Sılam deyip arzulayıp geldiğim
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez
Eğilip eşiğine yüz sürdüğüm
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez
2. Karşiki görünen dağlara benzer
Başı mor sümbüllü bağlara benzer
Sılada sevdiğim ağlara benzer
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez
3. Gemimizin muşambası söküldü
Divarları temelinden yıkıldı
Herkes sevdiği[ni] aldı çekildi
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez
4. Çeşmemizde abdest alınmaz oldu
Camimizde namaz kılınmaz oldu

36 *Nutk-ı Pir Sultan* [*Mecmua*, s. 437]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 374-375; Tuba Öztürk, *age.*, s. 97; Cahit Öztelli, *age.*, s. 359; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 765.

36/3a dünya ağıdır: şu dünyanın ahıdır M.

36/4b tekye: tekyeler M.

36/5d ad u: yadlı M.

37 *Nutk-ı Pir Sultan* [*Mecmua*, s. 437-438].

37/1a Sılam: Sılam sılam M; 1c yüz: yüzler M.

37/2a görünen: görünen bizim dağlara M

37/4a Çeşmemizde: Çeşmelerimizde M; 4b Camimizde: Camilerimizde M.

Sevdiğim karşımda salınmaz oldu
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez

5. **Pir Sultan Abdal'**ım çekelim zârı
Ah ile vah ile dökelim kiri
Elimden aldıldım gül yüzlü yârı
Sılam viran olmuş gönül eğlenmez

38

1. Akıl fikir ettim aşka cûş geldi
Öğüt verdim haddin bilmedi gönül
Bir kilesi var[dır] almuş eline
Dünyayı tartım [da] dolmadı gönül
2. Var pire hizmet et serseri gezme
Eğ boynunu sakın yolundan azma
Varıp her dükkâna yönünü çizme
Bir bezirgân fayda bulmadı gönül
3. Yiğitledin yazar kocalık yüze
Eğ boynunu hizmet eyle üstaza
Yüreğimde bir yara vardır taze
Benliğinden murat almadı gönül
4. Hakk'ın emri ile çalındı kalem
Ali'den kaldı [bak] farz ile selam
Bir çiçek yaratmış ol Rabbül-âlem
Kokan kullar mahrum kalmadı gönül
5. **Pir Sultan'**ım deste gülüm elimde
Hakk'ın kelâmı [da] vardır dilimde
Bir muhabbet gördüm Hak tarafında
Sevgisi yürekte çıkmadı gönül

39

1. Dost bu başımıza ne hâl getirdi
Eğlen [biraz] bizim ilde kal deyü
Dost bizi bahçeye davet eyledi
Çevirdi yanağın gonca gül deyü
2. Yarası olan yatamaz sızıdan
Kuzusu olan ayrılmaz kuzudan
Yürü[yüp] ceylan kurtulmuş tazıdan
O da baş kaldırmış [hani] çöl deyü
3. Acep mi yiğit sılasın terk etmek
Sen git dersin amma kolay mı gitmek
Yiğit sevdiğiyile sarılıp yatmak
Gine sen [beni] çağırısın gel deyü

38 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 438-439].

38/1b haddin: haddini M.

38/2a et: eyle M; 2b Eğ: Ey M; sakın: hizmet eyle M; 2d Bir: Bunda her bir M.

38/3a yazar: yazarlar M; 3b Eğ: Ey M; eyle: eyle bir M; 3d Benliğinden: İblis benliğinden M.

38/5a Sultan'ım: Sultan Abdal'ım M.

39 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 439].

39/1a bu: bizim M.

39/2a olan: olanlar M; 2b olan: olanlar M.

39/3a mi: midir bir M; 3c Yiğit: Bir yiğit M.

4. Avcılarımız var durmaz yelişir
Anlar birbiriyle beyan konuşur
Siyah zülüflerin kana bulaşır
Ak gerdan üstüne dökmüş tel deyü
5. **Pir Sultan Abdal'**ım sözümün ucu
Güzel sevmek[tir] boynumuzun borcu
Ananın babanın sözleri acı
Dostun sözü [bize] gelir bal deyü

40

1. Urum'dan Acem'e sökün eyledim
Şam'da Kul Yusuf'u görmeye geldim
Çıktım gün doğusun seyran eyledim
Türap olup yüzüm sürmeye geldim
2. Yaylalarımız var gevher yapılı
Niçe kulları var ana tapılı
Bir şar gördüm yetmiş iki kapılı
Kimin açıp kimin örtmeye geldim
3. Mevla'm kanat verdi uç dedi uçtum
Arafat Dağı'nın solundan geçtim
İkindi mahall-i Şam'a ulaştım
Yatsıyı Kabe'de kılmağa geldim
4. [Hak] Muhammed Ali geldi dilime
Nurdan kuşak kuşattı[lar] belime
İnip gidem on ik'imam yoluna
Mansur'un dârına durmaya geldim
5. **Pir Sultan Abdal'**ım dünyadan göçtü
İdris peygamber [de] hulleler biçti
Suya suya köpr'eylemiş kim geçti
Ben şunun temelini sormaya geldim

41

1. Enginde yüksekte yatan erenler
Ayrılık derdinin dermanı nedir
Uğrum sıra giden boz atlı Hızır
Ayrılık derdinin dermanı nedir
2. Silinmiş hançerde aktır bilekler
Hak katında kabul olsun dilekler
Arş yüzünde yeşil donlu melekler
Ayrılık derdinin dermanı nedir

39/4a var: vardır M; 4b Anlar: Anlar da M; 4c zülüflerin: zülüflerin al M.
40 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 439-440]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *age.*, s. 249-330; Öner Yağcı, *age.*, s. 179; Cahit Öztelli, *age.*, s. 134-135, 285; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 322-323.
40/1c gün doğusun: günün doğduğu yere M.
40/2a var: vardır lal M; 2b var: vardır M; 2c Bir şar gördüm: Ben bir şara uğradım M.
40/3a kanat: bir kanat M; dedi: dedim M; 3d Yatsıyı: Yatsını M.
40/4a Ali: Ali doğa M; 4b Nurdan: Pirim nurdan M; 4c gidem: gider M.
40/5c eylemiş: eylemiş ondan M.
41 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 440]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 335-336; Tuba Öztürk, *age.*, s. 381-382; Öner Yağcı, *age.*, s. 455-456; Cahit Öztelli, *age.*, s. 410-411; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 678-679.
41/1c Uğrum sıra giden: Uğrumuzda kılavuz M.

3. Deryanın yüzünde döner üç gemi
Yiyelim içelim sürelim demi
Deryalar bekçisi ol Hızır nebi
Ayrılık derdinin dermanı nedir
4. Dünyayı sorarsan bir dipsiz ambar
Ali'nin yoldaşı Zülfikar Kanber
Kabe'yi yaptıran Halil peygamber
Ayrılık derdinin dermanı nedir
5. Okum atayım yayım[1] yasayım
Gelen Allah'tan ben kime küseyim
Kerbela'da yatan İmam Hüseyin
Ayrılık derdinin dermanı nedir
6. Bağıma basayım toprağı taşı
Gözümde akıttım kan ile yaşı
Urum erenlerin Hacı Bektaş'ı
Ayrılık derdinin dermanı nedir
7. **Pir Sultan**'ım okur aktan karadan
Bizi de unutman cemden sıradan
Arşü kürsü cüml'âlemi yaradan
Ayrılık derdinin dermanı nedir

42

1. Şecaatin varsa kalbinde sakla
Nasihatim dinle sakın gururdan
Bir işin önünden sonunu yokla
Nasihatim dinle sakın gururdan
2. Hünerin var ise yerini devşir
Bir söz söylenince kalbinde pişir
Ululuk daim Allah'a yakışır
Nasihatim dinle sakın gururdan
3. Hatırın yıkarlar hatır yıkınca
Gözyaşı tükenmez taşıp akınca
El elden üstündür arşa çıkınca
Nasihatim dinle sakın gururdan
4. Oku asılanın yayı yasılır
Gaziler kılıcı arşa asılır
Gurur ile kahramanlar basılır
Nasihatim dinle sakın gururdan
5. **Pir Sultan**'ım ulular izin izle
Kemliğı terk et iyiliğı gözle
Hasmın karıncaysa merdane gözle
Nasihatim dinle sakın gururdan

41/4b Zülfikar: ol zülfü M.

41/6a toprağı: toprağın M.

41/7a Sultan'ım okur: Sultan Abdal'ım okurum M.

42 Nutk-ı Pir Sultan [Mecmua, s. 441]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 136-137; Tuba Öztürk, *age.*, s. 357; Öner Yağcı, *age.*, s. 437; Cahit Öztelli, *age.*, s. 291-292; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 581-582.

42/3a yıkınca: yapınca M.

42/4a Oku asılanın: Asılanın oku M.

42/5a Sultan'ım: Sultan Abdal'ım M; 5c merdane: merdanı M.

43

1. Karlı dağları aşıp [mı] gelirsin
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber
Ben dertliyim dermanım [da] Allah'tan
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber
2. Benim pirim çâr köşeye bakınır
Ali ismi dört kitapta okunur
İki turna gördüm cığa sokunur
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber
3. Benim yârim gelişinden bellidir
Ak elleri deste deste güllüdür
Turna cığalı[dır] ince bellidir
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber
4. İki turna gördüm ağı karalı
Şahin urmuş sinesinde yaralı
Biri bizim illi biri nereli
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber
5. **Pir Sultan Abdal'**im günümüz beştir
İkrarsız kulların emeği hiçtir
Önünde gelen kılavuzun kaçtır
[Gök] turnalar Ali [yâr]dan ne haber

44

1. Gök[ler]den mi indin huri meleksin
Hiç güzel görmedim senden ziyade
Eski sevdiğimden vazgeçtim ise
Şimdiki sevdiğim senden ziyade
2. Kırmızı elmadan m'aldın gül benzi
Karamuktan [daha] karadır gözü
Alnı çifte benli [bir] beyaz kuzu
Bugün muhabbetin dünden ziyade
3. Kırmızılar giyip pekçe salınma
Beni görünce köşeye dolanma
Emek sarf edip boşuna yorulma
Seni seven yoktur benden ziyade
4. Söyle güzel söyle suçun bileyim
Ağladıkça gözün yaşın sileyim
Belgüzar istersen canım vereyim
Bergüzar mı olur candan ziyade

43 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 441-442]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 327-328; Cahit Öztelli, *age.*, s. 403; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 630-631, 641.

43/2c cığa: cığalar M.

43/3a yârim: pirim M; 3b deste: niyaz M.

43/4b Şahin: Şahım nice M; 4c biri: ama biri bilmem M.

43/5c gelen: gelen Kanber M.

44 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 442].

44/1c Eski: Evvelki M.

44/2d Bugün: Bugünkü M.

44/3d seven: sevecek M.

44/4c "Belgüzar" kelimesinin aslı "bergüzar"dır; canım: canımı M.

5. **Pir Sultan Abdal**'ım bu sözüm haktır
Bir sohbet söyleyim galatı yoktur
Çok muhabbetin sonu ayrılıktır
Daha ne görürün bundan ziyade

45

1. Yemen illerinden gelen turnalar
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye
Enginde yüksekte yatan erenler
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye
2. Mağrip köşesinde bir pir oturur
Tükrüğün[ü] maşrika [da] yetirir
Kadehle Ali'ye dolu getirir
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye
3. Çıktılar Bozdağ'a ordan aştılar
Gidip Urum sancağını geçtiler
Hacı Bektaş ile dolu içtiler
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye
4. Bakmaz musın [ol] Ali'nin işine
Neler geldi [onun] garip başına
Kırk yıl sürücülük etmiş düşünce
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye
5. **Pir Sultan Abdal**'ım eğlendim kaldım
Özümü sözümü bu yola saldım
Bir ikrar yoluna bağlandım kaldım
Hakk'ı sever isen uğra Ali'ye

46

1. Kalktım sökün ettim Urum üstüne
Dağların başında piri gözlerim
Tut kaldır elimden yediler kırklar
Bir himmeti gerçek eri gözlerim
2. Bismillah dedim [de] bildim celale
Gözüm açıp baktım bir hûb cemale
Gün-be-gün çağırdım celle celale
Yetiş Hızır nebi carı gözlerim
3. Kudretinden yanar şema ışığın
Hak diyen[ler]in Hak onarsın için
Pirim server Muhammed'in eşiğin
Halil'in yaptığı şarı gözlerim

44/5c Çok muhabbetin: Sık sevişmenin M; 5d ne: neler M.

45 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 442-443]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 110-111.

45/1a turnalar: bulutlar M.

45/2a pir: çocuk M; 2b Tükrüğün[ü]: Tükürse tükrüğün M.

45/3a ordan aştılar: Bozdağ'da biçtiler M; 3b Gidip: Gittiler M; 3c içtiler: buluştular M.

45/4c etmiş: etmiş kendi M.

45/5b saldım: verdim M.

46 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 443]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, 291; Tuba Öztürk, *age.*, s. 71; Cahit Öztelli, *age.*, s. 204-205; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 99-100.

46/1b piri: karı M; 1c kırklar: kırklar dostuna M.

46/2d carı: seni M.

4. Keskin Zülfikar'la Ali gazada
Erenler inayet edin bize de
Mansur[un] Bağdat'ta canı cezada
Almış kemendini dâri gözlerim
5. **Pir Sultan Abdal**'ım sır Ali sırrı
Mizandan geçen cennettir yeri
Veysel Kara Hint'ten Yemen'den beri
Muhammed Ali'de nuru gözlerim

4. Sonuç

Alevi-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan ve XVI. yüzyılda yaşadığı bilinen Pir Sultan Abdal'ın hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında son dönemde Pir Sultan Abdal'ın bütün şiirlerini kuşatıcı çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu makalede de bir mecmuada yer alan Pir Sultan Abdal'a ait 23 şiire yer verilmiştir. Bunlardan 14 tanesinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda yayımlandığı, 9 tanesinin henüz yayımlanmadığı görülmüştür. Yayımlanan şiirler ile mecmuadaki şiirler arasında dörtlük sayısı da dâhil, ifade ve söyleyiş bakımından ciddi farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden mecmuadaki bu 23 şiir makaleye alınmış; böylece Pir Sultan Abdal'ın şiirleri ile ilgili ileride yapılacak daha kapsamlı çalışmalara karşılaştırma yapmak üzere imkân sağlanmıştır. 23 şiirin 22 tanesinde 11'li hece ölçüsü, 1 tanesinde ise 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bazı mısralarda hece ölçüsünün aksadığı görülür. Dörtlük sayıları 5 ila 7 arasında değişen şiirlerde 5 dörtlükten oluşan şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Şiirlerin 11 tanesinde döner ayak, 12 tanesinde tek ayak kullanılmıştır. Alevi-Bektaşî itikadına uygun konuların işlendiği şiirlerde sade bir dil ve zengin bir deyim kullanımı görülürken yer yer bugün için arkaik sayılabilecek kelimeler ile bazı kelimelerin halk arasında kullanılan şekillerine yer verildiği görülür.

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Nurettin (2007). *Pir Sultan Abdal. DİA, XXXIV*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 277-278.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1992). *Şah İsmail Hatayi ve Anadolu Hatayileri*, İstanbul: Der Yayınları.
- ASLANOĞLU, İbrahim (2000). *Pir Sultan Abdallar*, İstanbul: Can Yayınları.
- AVCI, Ali Haydar (2004). *Bize de Banaz'da Pir Sultan Derler*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- AVCI, Ali Haydar (2012). *Osmanlı Gizli Tarihinde Pir Sultan Abdal ve Bütün Deyişleri*, İstanbul: Barış Kitap Yayınları.
- BEZİRCİ, Asım (2010). *Pir Sultan Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Etkisi, Sözlük, Kaynakça ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- BİRDOĞAN, Nejat (2003). *Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- BORATAV, Pertev Naili, Gölpinarlı, Abdülbaki (1943). *Pir Sultan Abdal*, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1969). *Pir Sultan Abdal Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- GÜNAY, Umay (2008). *Pir Sultan Abdal Üzerine Bir Değerlendirme, Türkiye'de Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- KARAER, Mustafa Necati (2008). *Karacaoğlan Hayatı ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAYA, Hasan (2015). "Kul Himmet Üstadım'ın Bir Mecmua ve İki Cönkte Yer Alan 7 Şiiri", *JASSS The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 37, Autumn I, s. 173-184.
- KAYA, Hasan ve Necat ÇETİN (2015). "Kul Himmet'in Bir Mecmuada Yer Alan 50 Şiiri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Nisan, C. 8, S. 37, s. 181-204.
- ÖZTELLİ, Cahit (1987). *Karacaoğlan Bütün Şiirleri*, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- ÖZTELLİ, Cahit (2012). *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTÜRK, Tuba (2007). *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- TEKİN, Nergishan (2013). *İnanç ve İsyân Ozan Pir Sultan Abdal*, İstanbul: Paraf Yayınları.
- YAĞCI, Öner (2011). *Pir Sultan Abdal Yaşamı ve Şiirleri*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- ZAMAN, Süleyman (2009). *Yedi Ulu Ozan*, İstanbul: Can Yayınları.

46/4b inayet: himmet M.

46/5d Ali'de nuru: Ali'nin yolun M.